

Biserica și Școala

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână : **DUMINECA.**

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria :
Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate :
Pe un an 14 fr. : pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERȚIUNILOR :

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunii

„BISERICA și ȘCOALA“

Ear banii de prenumerațiune a
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Sinodul Arhidieceșan.

Vorbirea de deschidere

a *Escelenției Sale I. P. S. Domn Arhiepiscop și
Mitropolit Ioan Meșianu.*

Hristos a înviat!

Domnilor deputați!

Simțesc mare mângăere de câte ori am fericire a vă vedea întruniți în acest sinod, arhidieceșan, domnilor deputați, pentru a conlucra la dezvoltarea și întărirea salutarelor noastre așezăminte bisericești, și prin aceasta la promovarea binelui și fericirii clerului și poporului nostru. Deci, vă salut cordial și la aceasta ocaziune, rugând și aici pe bunul Dumnezeu, să ne lumineze și să ne îndrepteze numai la cele ce sunt spre preamărirea Lui și spre folosul nostru sufletesc și trupesc.

Din rapoartele consistorului vă veți informa mai de aproape domnilor, despre starea și mersul afacerilor noastre bisericești, școlare și epitropești din anul expirat. Veți afla, că în unele părți ale arhidieceșei noastre s'au zidit mai multe biserici și școale noue, și s'au renoit altéle vechi, făcându-se și daruri frumoase pentru susținerea acelorora. S'au înființat mai multe reuniuni, chiar și de femei evlavioase, cu scopuri filantropice. Dar de altă parte, tot din acele rapoarte veți mai afla și aceea, că în anul trecut biserica, dar' mai ales școalele noastre au întimpinat și unele cercării îngrijitoare, cari pretind tot mai mare îngijire și mai mari sacrificii din partea noastră a tuturor.

Nu veți afla însă din acele rapoarte, domnilor, un simptom trist ce l'am observat eu, și care după mine este tot atât de dăunos ca și cercările mai înainte atinse. Un simptom, a cărui amintire va displicea unora, pe care însă de l'ași retăcea, ași păcătui greu înaintea lui Dzeu și a posterității. Un simptom, pe care mai ales noi cei întruniți în acest sinod avem datorință sfântă a'l combate și delătura, până nu va fi prea târziu. Înțeleg simptomul slăbirii zelului în cercetarea

mai regulată a bisericeii din partea unor inteligenți, și dintre aceia, cari stau în serviciul bisericeii și al școlălei, și trăiesc așa zicând de la biserica.

Nu voese a zice, domnilor, că cei ce nu cercetează mai regulat biserica n'ar cultiva simțul religios în internul lor, și n'ar fi tot așa de buni creștini ca și cei ce o cercetează regulat. Ci voiese a zice, că interesul cel mare al bisericeii, și al poporului, cât și al dâșilor ar fi, să-și manifesteze acel simț religios și prin mai regulată cercetare a bisericeii, chiar și din motivul, că din lipsirea inteligenței de la biserica poporul deduce desconsiderarea bisericeii, la care el ține cu atâta tărie, cum și lăpădarea inteligenței de popor, pe când prin cercetarea mai regulată a bisericeii inteligența se aropie tot mai mult de popor, având cea mai potrivită ocaziune de a conveni mai adeseori cu poporul, ear prin a-emenea conveniri să întărește tot mai mult legătura dragostei creștinești între inteligență și popor, și în fine se dă si exemplul bun, cum așteaptă pe poporul de la fruntașii sei.

Poate că vor fi unii, cari vor privi aceasta de un lucru neînsemnat. Noi însă ca fruntași și aleși ai bisericeii celei vie, având în vedere că pe noi numai biserica străbună ne poate adăposti contra curentelor periculoase, să nu uităm, domnilor, ceea ce susținem cu mândrie, că dacă biserica străbună a fost pururea inger păzitor al fericirilor nostri părinți dealungul secolilor furtunoși, motivul fu, că acei fericiti părinți țineau cu toată tăria la ea, că ei nu numai o cercetau foarte regulat, dar mai și cântau și ceteau din psalmi, din scrierile apostolilor și profeților, ear alții mai inteligenți și mai zeloși țineau și vorbiri evlavioase cătră popor. De-asemena să nu uităm, domnilor, că atunci când unii ori alții prin vre-o întâmplare se înstrăinau de la biserica, se înstrăina și ingerul păzitor de ei. Și în fine să nu uităm, că tot aceea sfântă biserica este și pentru noi, precum și pentru urmașii nostri, același inger păzitor, care fu pentru fericirile nostri părinți, însă numai până atunci, până când și noi vom ținea la ea cu toată tăria; ear când noi am

nesocotit-o, atunci și ea ne va părăsi pe noi, ceea-ce ar avea cele mai triste urmări pentru noi și urmașii nostri.

Pentru a ne convinge mai bine despre cele urmări triste provenitoare din neregulata cercetare a bisericii, să nu mergem mai departe ci să privim numai în jurul nostru, ca să aflăm, cum se ridică până la o vreme, fii oamenilor nostri din clasa poporului de rînd, ai căror părinți cercetează regulat biserica, ținând la datinele religioase și crescând și pe fiii lor în aceea, ear de altă parte să aflăm, cum decad în zilele noastre, chiar în a doua sau a treia generațiune mulți dintră fii și nepoții fruntașilor nostri cari nu cercetează regulat biserica, numai pentrucă în acești tineri nu s'a înrădăcinat destul de tare încă din casa părintească simțul religios, anghira care să'i scutească de feluritele ispite, ca să nu devină ca frunza espusă vânturilor.

Dacă vom considera, domnilor, că la alte popoare se ivesc mai rar asemenea simptome triste, vom înțelege ușor, pentru-ce se interesează atât de mult de biserică inteligența acelor popoară, începând dela cea mai înaltă aristocrație, pentru ce cultivă aceea în măsură așa de mare simțul religios în fiii ei, și petru-ce cultivă așa de bine terenul bisericesc, mai înființând și felurite reuniuni pentru potențarea simțului religios, măcar că ele mai au și alte terene de desvoltare.

Acestea și alte asemenea esperiențe ne conving, domnilor, că ori-cât de învățați și de luminați ne-am crede unii ori alții, tot avem atât de mare lipsă de manifestarea simțul religios și prin mai regulata cercetare a bisericii și prin împlinirea datorințelor religioase prescrise de biserică, ne apropiem tot mai mult de Dumnezeu și de darurile lui, indigitându-ne și ajutorându-ne la cele bune și folositoare și ferindu-ne de cele rele și păgubitoare.

Din acestea rezultă, domnilor, că dacă dorim, ca biserica să ne fie și noauă și urmașilor nostri același scut de adăpost, același înger păzitor care fu și fericțiilor nostri părinți, atunci și din privința multor curente periculoase ce o amenință să conlucrăm și noi din toate puterile la alipirea tuturor alor nostri tot mai mult de ea, manifestând aceea alipire și prin regulata cercetare și prin împlinirea datorințelor religioase, precum făceau și fericții nostri părinți.

De cumva vi-s'ar părea însă, domnilor, că starea trebilor bisericesti în unele părți ar mai lăsa de dorit, atunci noi toți să conlucrăm la realizarea acelor dorințe, pentru-ca biserica să-și poată împlini sublima ei misiune tot cu mai mult succes.

Spre scopul acesta să stăruim, domnilor, ca bisericile și școalele noastre să fie bine îngrijite, să stăruim, ca în officii bisericesti și școlare să ajungă numai bărbați vrednici, ear' nu de aceia cari se recomandă numai prin vorbe umflute, bărbați cari nu se mulțămesc că au cutare învățătură în folosul poporului, bărbați iubitori de biserică, căci cei-ce iubesc biserica ubesc și poporul.

De asemenea să stăruim, și să și pretindem, domnilor, ca preoții, profesorii și învățătorii nostri, cari trăiesc dela biserică, ca educători ai poporului și ai tinerimei noastre, pe lângă celelalte învățături să cultive cu străduință *dragostea evanghelică*, tare slăbită în unele părți în detrimentul bisericii și a școalei; să premeargă poporului și tinerimei cu exemple bune în toate privințele și așa și în cercetarea mai regulată a bisericii, intru a cânta și ceti, ba a și predică cuvântul lui Dumnezeu cum fac aceasta și preoții și profesorii altor confesiuni, căci prin aceasta se potențiază simțul religios în popor și tinerime, se potențează alipirea de biserică, steaua conducătoare și luminătoare în cărările cele întunecoase ale vieții.

Numai urmând așa, domnilor, ne vom achita de marea datorință la care ne-am angajat când am primit sarcina de conlucrători în via domnului, numai lucrând așa se va paralisă și îngrijitorul simptom atins mai nainte și se vor întări tot mai mult așezămintele noastre bisericesti și ne vor fi și nouă și urmașilor același scut puternic, care fu și fericțiilor nostri părinți.

În convingerea, că și Dvoastră, domnilor, veți binevoi a aprecia acestea cu aceeași dragoste cu care vi-l adresez eu, declar sesiunea sinodului nostru arhidiecezan ordinar pe anul 1905 de deschisă.

*

Prea Sfinția Sa Episcopul Nicolae Popea la deschiderea sinodului eparhial al Caransebeșului între altele a accentuat următoarele:

Domnilor deputați! Ca unul, carele însu-mi am fost însuflețit pentru viața constituțională și am lucrat după puterile mele pentru introducerea acestei vieți constituționale bisericesti, sunt convins și acum că viața biseriească constituțională numai folositoare poate să ne fie, dacă vom avea înțelepciunea recerută, ca să nu deviem dela ținta cea adevărată a lucrărilor noastre, care nu poate să fie altă, decât interesul general, binele comun; dacă vom avea înțelepciunea și puterea sufletească, ca să nu ne lăsăm abătuți prin veleități personale, prin discordii, prin interese particulare. Și eu sunt convins, Domnilor deputați, că fiecare dintre Domniele Voastre, când a luat asupra-și misiunea onorifică de reprezentant al clerului și poporului în Sinodul nostru eparhial și când s'a prezentat aici, pentru a lua parte la lucrările sinodale, este însuflețit de dorul de a lucra, de a concurge cu sfatul și înțelepciunea sa numai pentru promovarea intereselor generale ale bisericii noastre eparhiale în special și a bisericii noastre naționale în general...

Aflu numai de lipsă, ca semnalând unele simptome bolnăvicioase, ce se ivesc pe alocurea — deși sporadic între credincioșii nostri, înțeleg mișcările sociale de astăzi — să-mi exprim speranța, că acestea vor trece fără să aducă daună sufletească poporului nostru în urma simțului de jertfire pentru instituțiunile noastre bisericesti, cari simțeminte nobile se vor păstra și mai încolo în poporul nostru în urma zelului și

activității conducătorilor lui firești. În această privință așteptăm rezultate favorabile și dela înființândă bisericească lângă Văsiova în așa numita Vale Godinova, care are mențiunea a se desvoltă în mănăstire.

Simțul religios și moral al poporului, întărit la sinul bisericii noastre ortodoxe strămoșești a asigurat existența de până astăzi a poporului nostru și tot acest simț religios și moral nutrit la sinul bisericii noastre ortodoxe strămoșești va asigura poporului nostru existența sa și pentru viitor.

Protocol

despre ședințele Sinodului eparhial din dieceza gr.-or. română a Aradului, ținute în se iunea ordinară a anului 1905.

Sedința I.

S'a ținut la 24 Aprilie (7 Maiu) 1905, oarele 12¹/₂ p. m. în sala cea mare a Seminarului din Arad.

Președinte: P. S. Sa părintele Episcop diecezan Ioan I. Papp; notar: Ioan Georgia.

Nr. 1. După asistare la sf. liturgie și chemarea Duhului Sfânt în biserica catedrală deputații sinodali se întrunesc la oarele 12¹/₂ în sala institutului teologic-pedagogic, unde P. S. Sa Părintele Episcop Ioan I. Papp ocupă locul prezidial și deschide sesiunea sinodală prin o cuvântare:

care este ascultată cu atențiune și multă plăcere din partea deputaților sinodali.

Nr. 2. La propunerea deputatului Dr. Nicolau Oncu:

Sinodul decide, ca cuvântul de deschidere al P. S. Sale Părintelui Episcop să se treacă în întregimea sa la protocol, precum urmează: (vezi cuvântarea din Nr. 17).

Nr. 3. Prezidiul:

invită la notariat pe deputații Ioan Costa, Dr. Valeriu Mezin și Ioan Georgia, având cest din urmă să ducă protocolul ședinței de astăzi.

Nr. 4. In scopul de a constată numărul prezenților se dispune cetirea listei deputaților sinodali și:

la apelul nominal răspunzând 40 deputați Sinodul se declară capabil pentru a aduce concluse valide.

Nr. 5. Presidiul aduce la cunoștința Sinodului, că în decursul timpului dela ultima sesiune sinodală au răposat în Domnul foștii deputați sinodali Ioan Groza iun. și George Lazar:

Sinodul prin sculare dă espresiune condolențelor sale.

Nr. 6. Presidiul prezintă următoarele acte:

1. Raportul general al Consistorului plenar din Arad.

2. Raportul general al Consistorului plenar din Oradea-mare.

Se predau comisiunii organizatoare.

3. Raportul general al senatului strâns bisericesc din Arad.

4. Raportul general al senatului strâns bisericesc din Oradea-mare:

Se predau comisiunii bisericești.

5. Raportul general al senatului școlar din Arad.

6. Raportul general al senatului școlar din Oradea-mare.

Se predau comisiunii școlare.

7. Presidiul aduce la cunoștință, că în conformitate cu concluzele anterioare sinodale, rapoartele generale ale senatelor epitropești (in Arad și Oradea-mare, apoi proiectul de budget al celor două Consistoare, precum și socoțile despre toate fondurile și fundațiunile diecezane din Arad și Oradea-mare, s'au predat de mai nainte la comisiunea epitropească spre censurare și referare:

Se ia la cunoștință.

8. Raportul senatului epitropesc din Arad în afacerea alumneului din Timișoara.

9. Raportul senatului epitropesc din Arad în cauza vinderii intravilanului diecezan din Arad strada Lövész.

10. Raportul senatului epitropesc din Arad în chestia zidirii unui local nou pe sama Consistorului:

Se predau comisiunii epitropești.

11. Raportul Consistorului plenar din Arad în cauza episcopilor nouă.

12. Raportul Consistorului din Arad despre demersurile întreprinse în afacerea proiectului ministerial asupra reformei învățământului poporal.

13. Raportul Consistorului din Oradea-mare în afacerea episcopiei contemplate acolo.

Se predau comisiunii organizatoare.

14. Propunerea Consistorului din Oradea-mare referitor la deschiderea unui curs practic pentru învățătorii necvalificați.

Se predă comisiunii școlare.

15. Raportul Delegațiunii congresuale despre activitatea sa dela sesiunea sinodală din 1904 până la sesiunea sinodală actuală.

16. Raportul comisiunii sinodale exmise în afacerea unui proiect de regulament pentru afacerile epitropești în parohii:

Se predau comisiunii organizatoare.

17. Propunerea sinodului protopopesc din Arad pentru înființarea unui internat-alumneu în Arad pe sama elevilor dela școalele medii:

Se predă comisiunii epitropești.

18. Comitetul parochial din Dumbrăveni cere un ajutor de 300 cor. pentru repararea bisericii.

19. Cererea învățătorului penzionat George Bărăbaș pentru ajutor.

20. Cererea comitetului parohial din Secaș (prot. Hălmagiu) pentru descrierea restanțelor, cu cari datorește fondurilor diecezane.

21. Cererea comunei bisericesti Talpe-Telec (Bihor) pentru descrierea restanțelor, cu cari datorește fondurilor diecezane.

22. Cererea pentru ajutor a lui Ilie Sabo, crâsnicul bisericeii din Băița (prot. Vașcău).

23. Cererea pentru ajutor a lui Mihaiu Aron, diac la biserica din Băița (prot. Vașcău).

24. Credincioșii din Pâncota cer cedarea sesiunii parohiei reduse pe sama comunei bisericesti pentru depurarea restanțelor în contribui-rile eparhiale.

25. Cererea credincioșilor din Erdeis pentru un ajutor de 260 coroane.

26. Cererea preotesei văduve Lucreția Ca-tone pentru un ajutor de 60 cor. pe sama sa.

27. Cererea preotesei văduve Lucreția Ca-tone pentru un ajutor pe sama ficei sale.

Se predau comisiunii petiționare.

Nr. 7. Cererile deputaților Damian Drago-nescu, Dr. George Popescu, Paul Miulescu, Dr. Iosif Gallu și Titu Mărgineanțu pentru concediu pe durata întregă a sesiunii sinodale, fiind motivate:

Se încuviințează.

Fiind timpul înaintat și anunțându-se proc-sima ședință pe 25 Aprilie (8 Maiu) a. c., la oarele 3 după amiază, când va urmă la ordinea zilei referada comisiunii epitropești, ședința se ridică la oarele 1¹/₂ d. m.

Acest protocol s'a cetit și verificat în ședința a II-a ținută în 25 Aprilie (5 Maiu) 1905.

Ioan I. Papp,
Episcop.

Ioan Georgia,
notar.

Ședința II.

S'a ținut în 25 Aprilie (8 Maiu) 1905 la oarele 3 după amiază.

Președinte: P. S. Sa Părintele Episcop diece-zan *Ioan I. Papp.*

Notar: *Dr. Valeriu Mezin.*

Nr. 8. După deschiderea ședinței :

Presidiul designează de notar al ședinței pe Dr. Valeriu Mezin.

Nr. 9. Se cetește protocolul ședinței I și: se verifică.

Nr. 10. Se prezintă raportul Consistorului din Arad, prin care subșterne rugarea comunei bisericesti Căpruța (prot. Radnei) pentru conce-siune de colectă pe teritorul metropoliei spre scopul zidirii unei bisericeii nouă :

Se predă comisiunii petiționare.

Nr. 11. Urmează la ordinea zilei **referada comisiunii epitropești prin raportul său Sava Raicu.** Se cetește mai întâi **raportul general al senatului epitropesc din Arad,** despre gestiunea anului 1904, care la propunerea comisiunii :

în general se ia la cunoștință.

Nr. 12. Referitor la aceea parte din ra-portul general al senatului epitropesc arădan, în care Consistorul cere explicarea concluzului si-nodal Nr. 18 din anul 1904, care privește forma socoților despre averile parohiilor, după o des-batere mai lungă, la propunerea comisiunii :

Sinodul scoate din vigoare concluzul sinodal Nr. 18 din 1904.

Nr. 13. Referitor la rațiociniile și preli-minarele restante, constatându-se, că în privința aceasta Consistorul a procedat cu toată rigoarea și în urmare față de trecut se arată o îndrep-tare îmbucurătoare, raportul Consistorului despre *rațiocinii și preliminarii :*

se ia la cunoștință avizându-se Consistorul să continue activitatea sa în această direcțiune.

Nr. 14. Conspectul despre sumele prop-use din partea Consistorului *spre descriere :*

se ia la cunoștință și sumele arătate se descriu.

Nr. 15. Sa cetește *raportul senatului epi-tropesc din Arad despre starea tuturor fondurilor și fundațiunilor administrate la Consistorul din Arad.* Acest raport arată starea fondurilor și fundațiunilor precum urmează :

I. Fondul general diecezan.

Starea cu finea anului 1903 . .	74004·78 cor.
Venitele și intratele anului 1904 .	124716·24 „
La olaltă .	198721·08 „
Eșitele și speșele anului 1904 .	127794·51 „
Starea la finea anului 1904 . .	70926·51 „

II. Fondul instruct al episcopiei aradane.

Starea cu finea anului 1903 . .	189973·09 cor.
Intratele și venitele anului 1904 .	7224·21 „
La olaltă .	197197·39 „
Eșitele și speșele anului 1904 .	906·29 „
Starea la finea anului 1904 . .	196291·01 „

Sinodul decide, ca pe viitor din socoata acestui fond să se lase afară valoarea prediului episcopesc din Gaiu și a edificiilor aparținătoare fondului instruct și să se dea socoată numai despre fondul, ce se află în bani sau efecte.

III. Fondul seminarial și întreținerea elevilor teologi.

Starea la finea anului 1903 . .	266525·16 cor.
Intratele și venitele anului 1904 .	37178·15 „
La olaltă .	303703·31 „
Eșitele și speșele anului 1904 .	43341·35 „
Starea la finea anului 1904 . .	260361·96 „

Referitor la fondul seminarial și întreținerea elevilor teologi, Sinodul decide, ca pe viitor acestea două socoți să se separeze și să se prezinte sinodului numai socoata fondului seminarial, nu și aceea a întreținerii elevilor teologi, dar și în socoata fondului seminarial să se arete numai averea productivă a aceluși fond.

IV. Fondul diecezan pentru promovarea culturii religioase.

Starea cu finea anului 1903 . .	94687.02	cor.
Intratele și venitele anului 1904	4742.26	"
La olaltă .	99434.28	"
Eșitele și spesele anului 1904 .	6358.42	"
Starea la finea anului 1904 . .	93075.86	"

V. Fondul capelei din Arad-Gaiu.

Starea cu finea anului 1903 . .	650.52	cor.
Intratele și venitele anulni 1904	29.—	"
La olaltă .	680.10	"
Eșitele și spesele anului 1604 .	—.—	"
Starea la finea anului 1904 . .	680.10	"

VI. Fondul pentru biblioteca preparandială.

Starea la finea anului 1903 . .	1053.73	cor.
Intratele și venitele anului 1904	43.62	"
La olaltă .	1097.41	"
Eșitele și spesele anului 1904 .	160.—	"
Starea la finea anului 1904 . .	937.41	"

VII. Fondul sinodal congregual.

Starea cu finea anului 1903 . .	25649.49	cor.
Interesele și venitele anului 1904	1607.50	"
La olaltă .	27251.99	"
Eșitele și spesele anului 1904 .	198.46	"
Starea la finea anului 1904 . .	27053.53	"

VIII. Fundațiunea Patriciu Popescu.

Starea cu finea anului 1903 . .	1274.10	cor.
Intratele și venitele anului 1904	57.95	"
La olaltă .	1332.05	"
Eșitele și spesele anului 1904 .	—.—	"
Starea la finea anului 1904 . .	1332.05	"

IX. Fundațiunea Iosif Popovici-Paffy

Starea cu finea anului 1903 . .	33377.44	cor.
Intratele și venitele anului 1904	1971.73	"
La olaltă .	35349.17	"
Eșitele și spesele anului 1904 .	1142.67	"
Starea la finea anului 1904 . .	34206.50	"

V. Fundațiunea contele Andreiu Forray în Soborșin.

Starea cu finea anului 1903 . .	2277.87	cor.
Intratele și venitele anului 1904	91.39	"
La olaltă .	2369.26	"
Eșitele și venitele anului 1904 .	25.30	"
Starea cu finea anului 1904 . .	2344.06	"

XI. Fundațiunea contele Coloman Almassy în Chitighaz.

Starea cu finea anului 1903 . .	3442.19	cor.
Intratele și venitele anului 1904	135.70	"
La olaltă .	3577.89	"
Eșitele și spesele anului 1904 .	140.79	"
Starea cu finea anului 1904 . .	3437.10	"

XII. Fundațiunea de știpendii Gavriil Faur în Oradea-mare.

Starea cu finea anului 1903 . .	16201.94	cor.
Intratele și venitele anului 1904	643.70	"
La olaltă .	16845.64	"
Eșitele și spesele anului 1904 .	536.46	"
Starea la finea anului 1904 . .	16299.18	"

XII. Fondul diecezan de asigurare contra focului.

Starea cu finea anului 1903 . .	121700.41	cor.
Intratele și venitele anului 1904	20404.79	"
La olaltă .	142105.20	"
Eșitele și spesele anului 1904 .	13510.57	"
Starea la finea anului 1904 . .	126594.63	"

XIV. Fondul pentru un gimnaziu diecezan în Arad.

Starea cu finea anului 1903 . .	21613.72	cor.
Intratele și venitele anului 1904	1094.47	"
La olaltă .	22714.19	"
Eșitele și spesele anului 1904 .	104.63	"
Starea cu finea anului 1904 . .	22609.56	"

XV. Fundațiunea de știpendii Teodor Papp.

Starea cu finea anului 1903 . .	142922.06	cor.
Intratele și venitele anului 1904	14471.58	"
La olaltă .	157393.64	"
Eșitele și spesele anului 1904 .	13187.60	"
Starea cu finea anului 1904 . .	144205.74	"

XVI. Fondul de știpendii Ana Iorgovici-Ebesfalvay.

Starea cu finea anului 1903 . .	14410.44	cor.
Intratele și venitele anului 1904	1480.32	"
La olaltă .	15890.87	"
Eșitele și spesele anului 1904 .	2298.24	"
Starea la finea anului 1904 . .	13592.63	"

XVII. Fundațiunea de știpendii Elena Giba-Birta.

Starea cu finea anului 1903 . .	136955.20	cor.
Intratele și venitele anului 1904	6603.08	"
La olaltă .	143564.28	"
Eșitele și spesele anului 1904 .	4375.61	"
Starea la finea anului 1904 . .	139188.67	"

XVIII. Fondul de pensii pentru funcționari și profesori.

Starea cu finea anului 1903 . .	104038·12	cor.
Intratele și venitele anului 1904	10655·63	„
La olaltă .	114693·75	„
Eșitele și speșele anului 1904 .	6873·32	„
Starea la finea anului 1904 . .	108320·43	„

XIX. Fondul bisericesc-clerical.

Starea cu finea anului 1903 . .	842605·20	cor.
Intratele și venitele anului 1904	54942·84	„
La olaltă .	837548·04	„
Eșitele și speșele anului 1904 .	38360·49	„
Starea la finea anului 1904 . .	860187·55	„

În afacerea cauzelor pendente relativ la pretenșiunile aflătoare sub încasare din acest fond, la propunerea alor 10 deputați sinodali se ține sedință conferențială, eară după redeschiderea sedinței publice se enunță concluzul următor:

din raportul prezentat, Sinodul convingându-se că Consistorul deși a satisfăcut însărcinării primite prin concluzul sinodal Nr. 34 din 1904, n'a putut a-junge la rezultatul dorit, avisează Consistorul să continue demersurile pentru finalizarea acestei cauze și despre rezultat să raporteze la proxima sesiune sinodală.

XX. Fondul școlar preparandial și aucta școlară.

Starea cu finea anului 1903 . .	93483·64	cor.
Intratele și venitele anului 1904	7426·74	„
La olaltă .	100910·38	„
Eșitele și speșele anului 1904 .	5081·51	„
Starea cu finea anului 1904 . .	95828·87	„

XX. Fundațiunea de știpeții Balla.

Starea cu finea anului 1903 . .	28803·45	cor.
Intratele și venitele anului 1904	1740·23	„
La olaltă .	30543·68	„
Eșitele și speșele anului 1904 .	563·54	„
Starea la finea anului 1904 . .	29980·14	„

XXII. Fondul preoțesc.

Starea cu finea anului 1903 . .	900142·28	cor.
Intratele și venitele anului 1904	114487·99	„
La olaltă :	1014630·27	„
Eșitele și speșele anului 1904	73221·38	„
Starea la finea anului 1904 . .	941408·89	„

XXIII. Depozite la cassă.

Starea cu finea anului 1903 . .	167331·23	cor.
Intratele anului 1904	74549·94	„
La oalaltă .	242881·17	„
Eșitele anului 1904	12608·61	„
Starea la finea anului 1904 . .	230272·56	„

XXIV. Fondul comunelor mixte pentru despărțirea ierarhică.

Starea cu finea anului 1903 . .	27201·92	cor.
Intratele și venitele anului 1904 .	42—	„
La olaltă .	27243·92	„
Eșitele și speșele anului 1904 . .	2254—	„
Starea la finea anului 1904 . . .	24989·92	„

XXV. Pretensiuni dubioase și sub proces comune cu dieceza Caransebeșului.

Starea cu finea anului 1903 . .	10272·64	cor.
Intratele și venitele anului 1904	— —	„
Starea la finea anului 1904 . .	10272·64	„

XXVI. Fundațiunea episcopului Ioan Meșianu pentru ajutorarea bisericilor sărace.

Starea cu finea anului 1903 . .	104413·30	cor.
Intratele și venitele anului 1904	33051·85	„
La olaltă .	137445·05	cor.
Eșitele și speșele anului 1904 .	37161·21	„
Starea la finea anului 1904 . .	100283·84	„

Toate acestea socoți ale fondurilor și fundațiunilor susinșirate :

Sinodul le află corecte, le aproabă și dă Consistorului absolutoriu pentru gestiunea anului 1904. Totodată constatându-se, că sub conducerea P. S. Sale părintelui Episcop diecezan actual situațiunea financiară a fondurilor și fundațiunilor administrate la Consistorul din Arad s'a îmbunătățit în măsură îmbucurătoare și deficitul de peste 50 mii de cor., cu care mai înainte avea să lupte bugetele Consistorului din Arad, în anul curent aproape a dispărut cu desevărsire, ceea ce se poate mulțumi deosebitului zel, cu care P. S. Sa părintele Episcop diecezan actual îngrijește de afacerile financiare ale diecezei, Sinodul pentru toate acestea la acest loc exprimă P. S. Sale părintelui Episcop Ioan I. Papp mulțumită protocolară.

Nr. 16. Rațiociniul întregirii de stat a dotațiunii preoților și capelanilor :

se ia la cunoștință.

Nr. 17. Fundațiunea Mitra Ungureanu pe sama școlaei din Timișoara-Fabric.

Starea cu finea anului 1903 . .	6461·49	cor.
Intratele și venitele anului 1904	324·95	„
La olaltă .	6786·44	„
Eșitele și speșele anului 1904 .	190·12	„
Starea cu finea anului 1904 . .	6596·32	„

se ia la cunoștință.

Nr. 18. Aceea parte din raportul senatului episcopesc arădan despre toate fondurile și fundațiunile administrate de dânsul, în care se arată, că fundațiunea de știpeții Ștefan Antonescu nu este încă activă, deoarece procedura judecătorească nici până acum încă nu s'a putut termina :

se ia la cunoștință.

Nr. 19. *Fundațiunea de stipendii a Episcopului Iosif Goldiș.*

Starea cu finea anului 1903 . .	29700·82	cor.
Intratele și venitele anului 1904	2568·68	"
La olaltă .	32269·50	"
Eșitele și spesele anului 1904 .	3862·85	"
Starea la finea anului 1904 . .	28872·65	"

Se ia la cunoștință cu observarea, că nici această fundațiune nu este încă inactivată, dar pregătirea literelor fundaționale pentru inactivarea ei este în curs.

Nr. 20 Partea raportului general al senatului epitropesc arădan referitoare la starea *fundațiunii de știpeții Demetriu F. Negreanu din Beiuș*, în care se arată, că averea acestei fundațiuni reprezintă valoarea inventarială de circa 60 mii cor. și că procedura pentru inactivarea acestei fundațiuni este în curs:

Se ia la cunoștință.

Nr. 21. Partea raportului general al senatului epitropesc arădan referitoare la »*Fundațiunea Faur din Lipova*« și »*Fundațiunea George Popa de Teiuș din Galșa*«, în care se arată, că aceste fundațiuni se țin numai în evidență la Consistor și de fapt se administrează la concerentele comune bisericesti din Lipova și Galșa:

Se ia la cunoștință.

Nr. 22. Se cetește raportul Consistorului din Arad, prin care se arată, că localurile de biuro ale Consistorului sunt nesuficiente și necorespunzătoare. Pe baza acestui raport la propunerea comisiei:

se autorizează Consistorul să efectueze edificarea recerută a edificiului pentru localurile de biuro, ear spre scopul acesta să contragă dela fondurile diecesane un împrumut de 40—50 mii cor. cu 4% în contul pretenziunilor fondului general, totodată se îndreptățește pentru acoperirea trebuințelor religioase și culturale ale bugetului a folosi din venitul curat al fondului bisericesc clerical pe restimp de 5 ani 10% ca ajutor extraordinar.

Nr. 23. Se cetește raportul Consistorului din Arad referitor la intravilanul diecezan din Arad strada Lövész și în temeiul acestui raport la propunerea comisiei:

Consistorul este autorizat a vinde intravilanul diecezan din Arad strada Lövész la timp potrivit și i-se dă autorizare, ca și până atunci, dacă s'ar ivi necesitatea, să-l îngrădească.

Nr. 24. Raportul Consistorului din Arad despre aceea, că a autorizat administrațiunea casei consistoriale să anticipeze pe anul școlar 1904/5 din fondul alumneului din Timișoara pentru susținerea aluiniștilor primiți de mai nainte suma de 1200 cor. la propunerea comisiei:

se ia la cunoștință aprobătoare.

Nr. 25. Referitor la concluzul Nr. 49 al sinodului eparhial din 1904, prin care s'ă avizat la bugetul consistorial anticipațiunile pentru aco-

perirea speselor în afacerile de despărțire ierarhică ale mănăstirilor la propunerea comisiei:

Sinodul scoate din vigoare concluzul sinodal Nr. 49 din 1904 și autorizează Consistorul, ca suma de 3000 cor. luată în bugetul anului 1904 pentru acoperirea anticipațiilor în afacerea de despărțire ierarhică a mănăstirilor, precum și sumele, ce se vor arăta necesare spre acest scop de aci înainte să le anticipeze pe lângă interesele cuvenite din fondul bisericesc-clerical.

Cu aceasta fiind timpul înaintat și anunțându-se proxima ședință pe mâine la 26 Aprilie (9 Maiu) 1905, oarele 10 a. m., când la ordinea zilei va urmă continuarea referadei comisiei epitropești, ședința prezentă se încheie la oarele 7 d. am.

Protocolul acesta s'a cetit și verificat în ședința a III-a din 26 Aprilie (9 Maiu) 1905.

Ioan I. Papp,
Episcop Președinte.

Dr. Valeriu Mezin,
notar.

Călătoriile prin Ungaria

ale lui

Evlia Celebi.

(1660—1664).

— Urmare. —

Jidovin.

Pornind dela Lugoj, în 4 ceasuri am sosit la cetatea *Jidovin*. Și aceasta a cucerit-o Körpüli. Este o palancă de lemn, patrată, așezată între dealuri, pe malul râului Timiș, în sandjacul Lugojului. Are comandant și gardă. Fiind cucerire nouă, n'are minaret. De-aici spre răsărit, în două ceasuri am ajuns la *Cevelaboș* (*Caransebeș*). Și acesta l-a clădit regele Betlen Gábor. La porunca sultanului Mohamed l-a cucerit vizirul Körpüli și Sidi Ahmed pașa. Este reședință de sandjac-beg, în elaietul Timișorii. Venitul begului e de 300.000 acce. Ziamete are 15, tunuri 105. Are alai-beg și alți ofițeri; numărul total al soldaților e de 1000 oameni. E un cerc (caza) de nou arangiat. Are trei ode *capu-culi* (mercenari), artilerie și djebedjic subasi, muhtesib, inspector de dări. Din darea acestei oraș merg 10 iuc-uri la Medina. Toate *raialele sunt români*.

Cetatea este pe malul râului Timiș, puternică și frumoasă. Are o împrejurime de vre-o 300 pași. Când a reparat-o, i-a murit arhitectul. Are două părți, șanțul nu e adânc. În cetate sunt 300 case ungurești, cu acoperișul de scândură. Are geamie scundă, care e dela defterdarul Ibrahim pașa. E clădită pe loc foarte potrivit și mulți o cercetează. *Cheramitos* e o frumoasă geamie, cu minaret înalt. De-asupra porții e această tarichie:

Ascultând pe maimarii, *Zari* și-a spus tarichia:
Centrul privirii acestor oameni în nevoie, e geamia
[cu positia frumoasă.

În mijlocul zidurilor de apărare este o puternică citadelă, pentagonală, prețioasă. Afară de comandant alt ofițer numai este. E plină plinuță cu aparate de război și strălucite tunuri ungurești. Citadela nu are decât o poartă mică, deschisă spre miază-noapte. La poartă trebuie să mergi pe 30 trepte de piatră. Deschizăturile pentru împușcat, deasupra porții sunt pentru aruncat de petri, de asemenea sunt în dreapta și stânga cetății găuri de împușcat, de-aceia e foarte tare poarta. În suburbii are o bogată cearșie și bazar. Din cauza bunătații aerului și apei e loc plăcut, cercetat și e în progres. Vestite îi sunt, merele, prunele și țolurile vârgate pentru cai. Are multă vie și grădini. De-acolo în două ceasuri am ajuns la cetatea *Dezna**)...

Între dealuri ce se ridică din două părți până la cer, curge râul *Sice*, care se varsă în marele râu *Murăș* la două conace distanță dela cetatea *Deva*. În noaptea aceea ne-am culcat cu pază, în vale. Dimineața, am trecut în valea aceea peste râul *Sice* de 113-ori, încât ne-am descuragiat cu totul; am trecut pe lângă vre-o 50 ateliere de mine de fier, în sus și în jos, peste stânci și apă și iarăși am pierdut câteva oi și boi. Două trăsururi uruind de pe deal, s'au sfărmat în bucăți, șase prinsoneri ni-au murit, iar tovarășul nostru devenit martir în lupta anterioară, crăpând, răspândea miros prost. La cele două margini ale văii, pe stânci ce se ridică până la cer, face cuib șoimul și vulturul. Sunt 21 de ani de când călătoresc, dar așa loc grozav, înspăimântător și nemilos n'am mai văzut.

Umblasem 12 ceasuri întregi în această vale, dar nici un semn de scăpare, în așa măsură, încât cu toții am desperat de salvarea vieții noastre și le-am zis vrăjmașilor căleuze: »Ei! Afurisiților! De ce ne-ați adus în această nemiloasă cale?« La ce ei ne mângăiau: »În alte strămtori e primejdios, dar valea *Sice* și dacă e obositoare nu e primejdioasă.« Cu un cuvânt, prin așa primejdie am mai mers prin valea aceasta opt ceasuri spre răsărit și pe la miezul nopții, prin gura *Boșcea* am ajuns la cetatea *Sicea*.

Cetatea Sicea. Se ține de *Ardeal*, dar împărțat nemțesc a așezat și acolo 500 soldați. *Rákoczy*, cel omorât prin *Sidi Ahmed pașa*, i-a fost proprietarul. După moartea lui a rămas a mamei sale. Cetatea e la deschizătura văii *Sicea*, loc larg, în formă rotundă, cetate tare de piatră, cu bastion frumos. În șanțul cetății curge râul *Sicea*, și noaptea, când se iluminează poarta și zidul cetății, e iluminat și șanțul. Iată și acuma, pe lângă aceea iluminați, toți dușmanii stau de pază în ce-

tate și strigă: »*Pajorez! Pajorez!*« **) pe când noi de-odată ne trezim la poalele cetății.

De-odată ne-am încurcat cu toții, și ne-a cuprins îngrijorarea pentru scăpare, ne-am uimit, când de-odată prinsonerii noștri încep să se vaete. Îndată ne-am venit în ori și am înțeles în ce stare am ajuns. Abzicând de prada noastră, am împlântat cuțitul în fiecare prinsonier, iar aceluia cari ne-au adus pe aceste locuri, le-am tăiat capul, strigătele și vaetele au încetat.

... În noaptea aceea trecând cu sute de mii de greutatea peste râu și mergând până dimineața, har Domnului! am ajuns în drumul principal al armatei izlamului, — sub cetatea *Devei*.

(Va urma).

Avis învățătorilor.

Ministrul reg. ung., de culte și instrucțiune publică arangiază în anul acesta un curs practic pentru învățători la Budapesta. Cursul începe în 26 Iunie n., și durează 3 săptămâni. Participanții primesc locuință și întreținere gratuită, precum și ajutor de 30 Cor. Recursurile pentru primire sunt a se înainta pe calea inspectorilor regești (fără timbru) până cel mult în 20 Maiu nou a. c.

**) Traducătorul maghiar crede că e un cuvânt maghiar pocit de *Celebi*, Noi credem că e: »păzireți« al grănițelor români. *N. tr. rom.*

Cancelaria arhitectului român

Ioan Niga

ARAD, Strada Atzél Péter Nr. 1.

(lângă Crucea Albă).

Pregătește planuri și specificări de spese pentru edificii publice și private, primește lucrări în sfera arhitecturii mai înalte, cenzurări, colaudări. Ca specialist în ritul nostru oriental edifică și restaurează bisericii în mod artistic, din care cauză îl recomandăm îndeosebi dlor parohi. Trimite planuri, schițe, specificări și servește în lucrări arhitectonice cu deslușiri gratuit.

14-52

*) Turcește: *Desne*, — astăzi fără urmă pe teritoriul bănațean.